

KARDEŞLİK TÖRENİ (SAMAH)

(Cem töreni bugün de inançla sürdürülmekte olan bir Alevi dinsel törenidir. Cem töreni, gösteride dinsel tavrı bozulmadan sahne gerçeği ile buluşturulmuş, seyirci için yeniden yorumlanmıştır.

Töreni yöneten Dede sahnenin arka ortasında post üzerine oturmuştur. Sol tarafında bağlama çalan bir aşık (Güvende) ve kadınlar, sağ tarafında ise erkekler, diz üstünde, yarım daire biçiminde oturmaktadır. Samah dönmek üzere orta alan boş bırakılmıştır.

Cem'e giriş öz ve biçim olarak, belirli ve katı kurallara bağlanmıştır. Eşik'ten atlanarak Cem odasına girilir. Eşiğe basılmaz, kutsaldır, saygı gösterilir, temiz tutulur, niyaz edilir. Bu gösteride eşik kırmızı bir poşi ile simgelenmiştir, sahnenin sağ önündedir ve yönü Dede'ye doğru, yere serilmiştir.

Kapıcı Cem evinde hizmet eden oniki görevliden biridir. Evin kapısında bekler ve gelenlere nezaret eder.

Kapıcı eşikin dış tarafında, yönü Dede'ye dönük, dar'da beklemektedir. Törene katılmak üzere bir erkek ve bir kadın gelir eşik önüne).

- ERKEK - Hü, eyvallah.
(Kapıcı'ya dönüktür ve ondan niyaz alır).
- KAPICI - Hü, eyvallah.
- ERKEK - (Eşik önünde bir terceman (dua) okur).
Bismişah Allah Allah. Eşik özüm, meydan yüzüm, çerağ gözüm. Bercemal-i Muhammet Kemal, İmam Hasan, Şah İmam Hüseyin, Ali ra Bülend. Salavat. Hü dost.
(Eşiğe niyaz eder. Dede'ye niyaz eder ve yerine oturur).
- KADIN - Hü, eyvallah.
(Kapıcı'ya dönüktür ve ondan niyaz alır).
- KAPICI - Hü, eyvallah.
- KADIN - (Eşik önünde aynı duayı okur).
Bismişah Allah Allah. Eşik özüm, meydan yüzüm, çerağ gözüm. Bercemal-i Muhammet Kemal, İmam Hasan, Şah İmam Hüseyin, Ali ra Bülend. Salavat. Hü dost.

- (Eşiğe niyaz eder. Dede'ye niyaz eder ve yerine oturur).
- KAPICI - Bismişah Allah Allah. Eşik özüm, meydan yüzüm, çerağ gözüm. Bercemal-i Muhammet Kemal, İmam Hasan, Şah İmam Hüseyin, Ali ra Bülend. Salavat. Hü dost.
- DEDE - Erenler, birler ikiyiz, birliğe başlayacağız. Dargın, küskün varsa barışalım, görüşelim. Bism-i Şah Allah, Allah. Akşamlarımız hayr ola. Namerde muhtaç eylemeye. Gökten hayırlı rahmet, yerden hayırlı bereket eyleye Dertlerimize deva, hastalarımıza şifa, borçlarımıza eda, sır eyleye. Hak erenler, Urum erenleri, Horasan pirleri, Gaip erenleri, pirimiz Hünkâr Hacı Bektaş Veli, üzerimizde hazır ve nazır ola. Hak erenler, bu Cem'in toplanmasına sebep olan canlardan razı gele. Hepimizin ibadetini, namazlarımızı, niyazlarımızı Allah kabul eyleye. Akşamlarımız hakkında hayırlısı gele. Gerçeğe hü.
- CEM - Hü.
- DEDE - Cümle erenler, aşk olsun.
- CEM - Aşk olsun.
- (Törene katılan bir erkek ve bir kadın niyaz alarak Dede'nin önüne diz çökerek oturur. Yine oniki görevliden biri olan Dolucu (Saki) Dede'nin destur vermesi ve dualarıyla erkeğe ve kadına bakır bir tas içinde dolu (içki) verir).
- DEDE , Bismişah Allah Allah. Dolumuz dolu ola, yollarımız kadim ola, içtiğimiz dolu hak dolusu olmuş ola. Bismişah Allah Allah. Nur ola, sır ola, içtiğimiz şaraben tahur ola. Dertlere derman, gönüllere iman ola. Akyazılı sultan, Kızıldeli Sultan efendilerimizin keremi var ola. Himmeti ruhaniyeleri üzerimizde hazır ve nazır ola. Muhabbet aşkına içile. Gerçekler demine hü diyelim, hü.
- CEM - Hü.
- (Kadın ve erkek Dede'den niyaz alarak samah dönmek üzere sahnenin ortasına gelir).
- DEDE - Fatma anamızdan şefaât bulasınız.
(Antalya'nın Elmalı ilçesine bağlı Tekke köyünden alınan bir samah oynanır).

*Beylerimiz elvan gülin üstüne
Ağlar gelir şahım Abdal Musa'ya
Urum Abdalları postun eynine
Bağlar gelir şahım Abdal Musa'ya*

*Urum Abdalları Ali dost deyü
Giydiğimiz hurka kemer post deyü
Hastalar da gelir derman isteyü
Sağlar gelir şahım Abdal Musa'ya*

*Çıkaydım pınarımın başına
Yüz süreydim toprağına taşına
Bir karanlık çöktü çöktü başıma
Medet müriüvet dedem imdada geldim.*

(Dede'ye niyaz ederek yerlerine otururlar...

(Çerağcı Cem odasının aydınlatılmasından sorumludur. Dede'den niyaz aldıktan sonra bir dua okur ve çerağları (mumları) yakar).

- ÇERAĞCI** - Allah, Allah, Çerağ-ı ruşan, fahri dervişan, himmeti pıran, piri Horasan. Bercemal.. Erenler, aşıklar, sadıklar, başrı yanıklar, cümleden cümleye aşk olsun.
- CEM** - Aşk olsun.
- DEDE** - Çerağlarımız aydın ola, meydanlarımız kürşad ola, hizmetlerimiz kabul ola, dilde dileklerimizi, gönülde muratlarımızı vere. Allah eyvallah.
- CEM** - Eyvallah.
- (Güvende sazını çalmaya başlar. Cem'e katılanlardan beş erkek ve beş kadın samah dönmeğe üzere sahnenin ortasında bir daire oluşturur).

LADİK SAMAHİ

*İllallah illallah canım illallah
Sıtk ilen diyelim Allah
İllallah illallah aşk
Aşk ilen diyelim Allah
Sıtk ilen diyelim Allah*

*Ah dedim şah dedim
Sıtk ilen Allah dediğim
Ah dedim şah dedim
Sıtk ilen Allah dediğim
Aşk ilen Allah dediğim*

Eğildim su içmeye
 Kanatlandım uçmaya
 Bu yol erenlerindir
 Çarka girenlerindir
 Bu yola eğri sığmaz
 Doğru gelenlerindir.
 Bu yola eğri sığmaz doğru gelenlerindir
 Medet medet..

Salını sallanı cananım gelen efendim
 2 Gel böyle salınma vebalım göz değer sana
 Gel böyle salınma vebalım söz değer sana
 Haydi cananım cananım yürü bakalım
 Haydi cananım cananım sallan bakalım.

Sonra rakiplerden göz değer sana
 Geldi ha geldi... Yürü cananlar
 Beri gel beri gel ademden kaçma da ademden kaçma
 Gizli sırlarını da yadele açma
 Her gördüğün sudan eğilip içme de eğilip içme
 Senin için ebu da zemzem sular var.

Ah canım canımda sar canım canım
 Leblerinden akan hü bala kurbanım

Leblerinden akan hü bala kurbanım aman yar hey.

Ah canım canımda sar canım canım
 Leblerinden akan hü bala kurbanım

Leblerinden akan hü bala kurbanım aman yar hey.

Ah canım canımda sar canım canım
 Leblerinden akan hü bala kurbanım.

(Dede'ye niyaz ederek yerlerine otururlar.. Gösterinin bu bölümünde "musahip tutma erkânı" yansılır. Musahip (kardeş) olacak iki erkek Rehber'le birlikte Dede'nin önüne gelirler. Elele tutuşmuşlardır, ayakları mühürlüdür, başları açıktır ve Rehber'e yakın olanın boynunda kırmızı bir poşi vardır).

REHBER

- Dedem, bu canlar kardeş olmak isterler, beni kendilerine rehber seçtiler, uygun mudur?

- DEDE - Uygundur. Yalnız iyice düşündüler mi, kendilerine güveniyorlar mı, birbirlerine, bize verecekleri sözde durabilecekler mi?
- REHBER - Sözlerinde durmak kararındalar pirim.
- DEDE - Peki, bir de canlara soralım. Erenler, bu iki kişiyi nasıl bilirsiniz, onlardan rası mısınız?
- CEM - Raziyiz.
- REHBER - Dost bağına bir gül getirdim, kabul ediyor musunuz?
- DEDE - Kabul ediyoruz, getirin.
(Rehber kırmızı poşinin iki ucundan tutarak musahip olacak iki kişiyi Dede'ye doğru götürür. Dede'den niyaz alırlar).
- DEDE - Allah Allah. Geldiğiniz yoldan, durduğunuz yerden hayır göresiniz. Cümlelerinizi cennetinde Cem eyleye, cemalini müşerref eyleye. Gelenin malı, gidenin canı, ateşten gömlek, demirden leblebidir kardeş olmak. Yenmez ki yiyessin, giyilmez ki giyesin. İkiniz birbirinize, malınıza, canınıza, ananıza, babanıza bir oldunuz. Muhammet Ali'ye ikrar verdiniz mi?
- KARDEŞLER - Verdik.
- DEDE - Canlar tanık olsun mu?
- KARDEŞLER - Olsun.
- DEDE - Yer ile gök dağınık olsun mu?
- KARDEŞLER - Olsun.
- DEDE - Bu sözden, ahtdan, amandan dönerseniz yüzünüz kara olsun mu?
- KARDEŞLER - Olsun.
- DEDE - Bacılar gelsin.
(İki kadın niyaz aldıktan sonra erkeklerin arkasına geçer. Dede kardeş olacak iki erkeğin başına bir takke giydirir ve bellerine bir kuşak bağlar).
- DEDE - Canlar, artık kardeş oldunuz. Birbirinizi koruyup gözetecek, gereğinde uyaracaksınız. Birinizin suçu diğerinin de cezalanmasına yol açar. Bunun için birbirinizle olduğu gibi, herkesle iyi geçinecek, elinize, dilinize, belinize hakim olacak, kimseyi incitmeyeceksiniz. Artık kardeş, can yoldaşısınız. Kardeşinizin karısı bacınız, çocukları sizin de çocuklarıdır. Yolunuz, kardeşliğiniz kutlu olsun. Allah Allah.. İkrarınız kabul, yüzünüz ak, seriniz sağ olsun. Gerçekler demine hü diyelim, hü.
- CEM - Hü.
(Kardeş olan iki erkek ve iki kadın samah dönmek üzere sahnenin ortasına gelir).

Dost nenni nenni
Nenni gülüm nennii
Has nenni nenni
Nenni ha nenni
İbrahim günahkâr
Vasfını yazar
Mevlam güzellere
Eylemiş nazar
Şu iki cihanda
Bir mehdi gezer
Has nenni nenni
Dost nenni nenni
Nenni gülüm nenni
Nenni ha nenni

(Samaha iki erkek, iki kadın olmak üzere iki çift daha katılır).

Dost nenni nenni ha nenni
Havayı ey deli gönül havayı
Gün doğmadan şavkı tutar ovayı
Bir kız katerlemiş atı deveyi
Seherde Türkmenin göçün uğradım
Göçün uğradım da hay nenni nenni

Aşnamdan ayrıldım halim yamandır
Adettir aşğın hali böyle olur
Yar aklımı aldı çevrilir başım
Mecnun dedikleri hey dost deli böyle olur
Hü hü hü hü

Hey dost hey dost
Yürüyelim şimden sonra uğurdur
Aslını yitiren kopar seğirtir
Senin aşkın bana hü dost çağırır
Dost bende yareler türlü türlüdür

Hey dost hey dost
Hü hü hü hü
Hey dost hey dost

*La ilahe illallah
Diyelim Allah Allah
Sallialâ Muhammet
Hey dost hey dost
Hü hü hü hü*

*Dediler ki keramet canım Haydar
Bu benim derdimin dermanı Haydar
Asıl kudretlerin sende ayandır
Velayet mülküniün sultanı Haydar
Hey dost hey dost
Hü hü hü hü.*

(Dede'den niyaz alıp yerlerine otururlar. Carcı (Süpürgeci) koltuğunun altında bulunan sembolik bir süpürge ile Dede'nin önüne gelir ve ondan niyaz alır).

CARCI

- Bismişah Allah. Ya Allah, ya Muhammet, ya Ali.

DEDE

- Yardımcın Şah-ı Merdan olsun. Hak, Muhammet, Ali şefaâtçin olsun. Gerçekler demine hü.

CEM

- Hü.

(Cem'e katılanlar samah dönmek üzere sahnenin ortasında yarım daire oluştururlar).

*Engürü dağında bir yol azıttım
Acep dosta giden yollar bu'mola?
Ali yar yollar bu'mola?
Sarardım soldum da ayyaya döndüm
Acep dosta giden yollar bu'mola?*

*Pınarımız vardır dolar eksilir
Ak tekeler ardıç dalın asılır
Kırcı boran tutmuş yollar kesilir
Acep dosta giden yollar bu'mola?*

*Pir Sultan Abdalım kesmem amanı
Bulamazsın bencileyin tamamı
Seversen Ali'yi oniki imanı
Ötme telli turnam gönliüm şen değil*

*Hünkârım, güzel pirim sultanım canım
Dönüver usul boylum Şah Alim Şah*

*Duvaz imam okununca kulak verip dinlemeli
İki gönül bir olunca kılavuzu neylemeli.*

*İki gönül bir olunca Hızralim eksiğin getirir
Rehberi erkân getirir, ona niyaz eylemeli*

*Ona niyaz eyle haktan, kul korkmam mı sen Allahdan
Şu insanın çoğu bohtan doğrusunu söylemeli*

*Doğrusunu söylerseniz, derim umman boylarsınız
Bir ayin-i cem eylerseniz kötülüğü neylemeli*

*Kötülük kötüden çıkar, her ırmaktan güher akar
Şah Hatayım samah tutar, ona samah oynamalı.*

(Dede'den niyaz alıp yerlerine otururlar... Bir kadın ve bir erkek Delil (bakır tas) içinde bulunan su ve buğdayı Dede'den niyaz aldıktan sonra saçarlar).

KADIN

- Bereketimiz bol olsun.

ERKEK

- Rahmetimiz bol olsun.

KADIN

- Bereketimiz bol olsun.

ERKEK

- Rahmetimiz bol olsun.

KADIN

- Bereketimiz bol olsun.

ERKEK

- Rahmetimiz bol olsun.

(Tokat samahını oynamak üzere üç erkek ve üç kadın sahne ortasında bir daire oluşturur).

*Yüce dağ başında bir kuş uçurdum
Aman nenni nenni bir kuş uçurdum
Ben meylim bir güzele düşürdüm
Dilber nenni nenni vallah düşürdüm
Duydum nazlı yarı yad eller almış
Aman nenni nenni nenni yad eller almış
Vallah dostlar ben aklımı şaşırdım
Dilber nenni nenni vallah şaşırdım*

*Yürü güzel yürü yolundan kalma
Aman nenni nenni yolundan kalma
Her yüze güleni dost olur sanma
Dilber nenni nenni dost olur sanma
Ölümden korkup ta sen geri dönme
Aman nenni nenni sen geri dönme*

*Yiğidin alınna yazılan gelir
Aman nenni nenni yazılan gelir*

*Ceylan bakışına da kurban olduğum
Sallanma karşımda da öldürme beni
Ah gülüm gülüm yürüsene yavrum
Ah gülüm gülüm gülsene canım*

*Mecnun edip beni de düşürdün çöle
Kerem gibi burda da yandırdın beni
Ah gülüm gülüm yürüsene yavrum
Ah gülüm gülüm gülsene canım*

*Bu kadar sallanma da öldürdün beni
Ölürüm unutmam da sevdiğim seni
Ah gülüm gülüm yürüsene yavrum
Ah gülüm gülüm gülsene canım*

*Bırakın sallansın da nazlı gelini
Güzelin döndüğü de meydan övünsün
Ah gülüm gülüm yürüsene yavrum
Ah gülüm gülüm gülsene canım*

(Samah bittiğinde buldukları yere dizüstü çökerler).

KADIN

- *Vardım kırklar yaylasına
Gel işte meydan dediler
İzzet ile selam verdim
Gir işte meydan dediler*

CEM

- *Hü hü ya Ali, ya Ali*

*Görmeyeni gözün ile
Beyan etme sözün ile
Bir gececik bizim ile
Kalasan mehman dediler
Hü hü ya Ali, ya Ali*

*Kırklar bir yerde durdular
Yerlerinden yer verdiler
Meydana sofra serdiler
El lokmayı sun dediler
Hü hü ya Ali, ya Ali*

(Dede ayağa kalkar).

DEDE

- Dostlarım, kardeşlerim, canlarım, kaldırın başlarınızı yukarı. Yüzünüz yerde, özünüz darda durup durursunuz. Kaldırın başlarınızı yukarı.. Bize göz verildi gözleyin diye, dil verildi söyleyin diye, kulak verildi dinleyin diye. El gövdede kaşınan yeri bilir. Dert bizde, derman ellerimizdedir..

(Dede'nin son sözleriyle tören bitmiştir. Sazın çalınmasıyla birlikte herkes ayağa kalkar).

KORO

- *Güzel aşık cevrimizi
Çekemezsin demedim mi?
Bu bir rıza lokmasıdır
Yiyemezsin demedim mi?*

*Yemeyenler kalır naçar
Gözlerinden kanlar saçar
Bu bir demdir gelir geçer
Bilemezsin demedim mi?*

*Pir Sultan Abdal şahımız
Hakka ulaşır rahımız
Dost yoludur felahımız
Uyamazsın demedim mi?*

*Hele nenni nenni de nenni
Gülüm nenni nenni de nenni
Canım nenni nenni de nenni*